

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ

ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

БАЊА ЛУКА

2022. година

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Бања Лука, 2022. године

СТАНДАРД 1: Политика обезбјеђивања квалитета

Овај стандард усклађен је са критеријумом 1 . Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.1 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Захтјев 1.1: Основни задаци и циљеви високошколске установе

Високошколска установа има утврђене циљеве који су у складу са циљевима високог образовања утврђеним законом.

Смјернице за примјену Захтјева 1.1:

- 1.1.1. Високошколска установа има јасно дефинисану визију и мисију које су израђене и унапређене у консултацијама са релевантним заинтересованим странама и јавно су доступне.
- 1.1.2. Високошколска установа има јасно утврђене циљеве који показују друштвену оправданост постојања високошколске установе, одређују општи правац њене дјелатности и основ су за препознавање приоритета високошколске установе у будућем раду.
- 1.1.3. Циљеве високошколске установе, сажето изражене, утврђује орган управљања високошколске установе и објављују се у одговарајућој публикацији установе.
- 1.1.4. Циљеви су конкретни, оствариви и мјерљиви у складу са расположивим могућностима и ближе одређују дјелатност високошколске установе.
- 1.1.5. Високошколска установа, у консултацијама са заинтересованим странама, израђује стратегију која се формално усваја и јавно је доступна. Стратегија се односи на наставни процес, научноистраживачки и умјетнички рад, допринос развоју друштва, укључујући конкретне и оствариве стратешке циљеве и активности високошколске установе. Високошколска установа има успостављен систем и процедуре за провођење, праћење и даљи развој стратегије и акционих планова.
- 1.1.6. Високошколска установа ранга универзитета у оквиру стратегије дефинише и стратешке правце развоја треће мисије универзитета кроз сарадњу са пословном и широм друштвеном заједницом.
- 1.1.7. Високошколска установа може имати посебну стратегију интернационализације или у оквиру стратегије високошколске установе дефинише међународне аспекте рада укључујући и оквирни план активности као што су мобилност студената, заједнички студијски програми, међународни пројекти и друга питања од важности за интернационализацију установе.¹

---

¹ Ова смјерница обавезујућа је за високошколске установе ранга универзитета, док се за установе ранга високе школе препоручује.

Захтјев 1.2: Планирање и контрола

Високошколска установа врши планирање и контролу резултата свих облика образовних, научних, умјетничких, истраживачких и стручних активности у оквиру своје дјелатности.

Смјернице за примјену Захтјева 1.2:

- 1.2.1. Високошколска установа има прописан поступак краткорочног и дугорочног планирања. Планирање се врши на основу анализе унутрашњих и спољашњих чинилаца. Планирање је засновано на систематичном и сталном прикупљању података и њиховој стручној анализи. Резултати планирања су плански документи који су доступни јавности и примјењују се у пракси.
- 1.2.2. Високошколска установа редовно и систематично провјерава испуњавање основних циљева. Провјера се обавља поређењем планираних и остварених циљева и поређењем резултата високошколске установе са њеним резултатима у претходном периоду и са резултатима сличних високошколских установа у земљи и свијету. Резултати провјере су дио извјештаја о раду и/или извјештаја о самовредновању високошколске установе који су доступни јавности.
- 1.2.3. Високошколска установа редовно преиспитује дјелотворност спроведеног планирања и контроле и ради на њиховом унапређењу.

Захтјев 1.3: Организација и управљање

Високошколска установа има организациону структуру и систем управљања који обезбеђују постизање циљева високошколске установе.

Смјернице за примјену Захтјева 1.3:

- 1.3.1. Организација високошколске установе уређује се статутом установе и у складу је са циљевима високошколске установе.
- 1.3.2. Овлашћења и одговорности органа управљања, стручних органа високошколске установе, као и студентског парламента утврђени су статутом високошколске установе.
- 1.3.3. Рад органа управљања, стручних органа и студентског парламента периодично се вреднује.
- 1.3.4. Високошколска установа подстиче активан ангажман студената у процесима управљања.

Захтјев 1.4: Унутрашњи механизми за обезбјеђење квалитета

Високошколска установа доноси и реализује стратегију обезбјеђења квалитета у своме раду.

Смјернице за примјену Захтјева 1.4:

- 1.4.1. Стратегија обезбјеђења квалитета се доноси као засебан документ или као саставни дио стратегије високошколске установе.
- 1.4.2. Систем унутрашњег обезбјеђивања квалитета је усмјерен ка сталном унапређењу високошколске установе и пружа подршку побољшању наставног процеса, научноистраживачког и умјетничког рада, доприносу развоју друштва и управљачким и административним процесима.
- 1.4.3. Високошколска установа утврђује и прати сет кључних индикатора квалитета рада установе.
- 1.4.4. Високошколска установа укључује све заинтересоване стране (представнике студената, дипломираних студената, тржишта рада, струковних удружења, послодаваца) у креирање и развој система унутрашњег обезбјеђивања квалитета.
- 1.4.5. Високошколска установа утврђује јасно и подробно формулисану политику обезбјеђења квалитета из које произилазе процедуре за унутрашње обезбјеђивање квалитета које обухватају и јасне одговорности. Политиком обезбјеђења квалитета која је јавно доступна, прописују се механизми обезбјеђења квалитета наставног процеса, управљања високошколском установом, ненаставних активности као и услова рада и студирања.
- 1.4.6. Високошколска установа формира посебно тијело задужено за обезбјеђење квалитета, из реда наставника, сарадника, ненаставног особља и студената.
- 1.4.7. Самовредновање је саставни дио стратегије/политике обезбјеђења квалитета и спроводи се у интервалима од највише двије године. У поступку самовредновања разматра се и оцјена студената о квалитету наставног процеса.
- 1.4.8. Високошколска установа посебно прати квалитет извођења наставе, обављања испита, успјешност студената у студирању у цјелини и на појединачним предметима, квалитет уџбеника и предузима потребне мјере за отклањање уочених недостатака.
- 1.4.9. Студенти имају активну улогу у доношењу и спровођењу стратегије/политике обезбјеђења квалитета. Посебно је значајна оцјена квалитета наставног процеса која се утврђује анкетирањем студената.
- 1.4.10. Анкетирање студената обухвата оцјену задовољства студената квалитетом наставног процеса, али и свим осталим сегментима рада високошколске установе од значаја за студенте, те се на основу анализе резултата анкетирања дефинишу мјере унапређења рада високошколске установе. Анализа резултата анкетирања, мјере унапређења и анализа реализације мјера су саставни дио самоевалуационог извјештаја.

СТАНДАРД 2: Израда и одобравање програма

Овај стандард усклађен је са критеријумом 2. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.2 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Студијски програми високошколске установе су у складу са основним задацима циљевима и служе њиховом испуњењу. Садржај квалификација и диплома појединих врста и нивоа студија одговарају карактеру и циљевима студијских програма. Опис квалификација сваког студијског програма мора бити прецизно дефинисан и одговарати одређеном нивоу Европског квалификационог оквира. Високошколска установа систематично и ефективно планира, спроводи, надгледа, вреднује и унапређује квалитет студијских програма.

Смјернице за примјену дијела захтјева који се односи на врсту и степен студија:

- 2.1. Сваки студијски програм је повезана и усклађена цјелина која обухвата циљеве, структуру и садржај, политику и процедуру уписа студената, методе учења и начин провјере знања, исходе учења и компетенције студената. Високошколска установа која нуди више студијских програма осигурава да сви програми испуњавају основне стандарде квалитета и да између њих постоји потребан степен усаглашености.
- 2.2. Процедуре за креирање, иновирање и усвајање студијских програма су у складу са стратегијом високошколске установе.
- 2.3. Високошколска установа објављује циљеве сваког од студијских програма који изводи. Циљеви укључују постизање одређених знања и стручности и методе за њихово стицање. Циљеви могу да укључе развој креативних способности и овладавање специфичним практичним вјештинама потребним за развој каријере.
- 2.4. Високошколска установа има успостављене процедуре којима осигурава да су планирани исходи учења и коришћење система кредита изражених кроз ECTS бодове у складу са важећим квалификационим оквиром, да се примјењују на све студијске програме, те да су предвиђене прилике за стицања знања и вјештина ван установе.
- 2.5. Сваки предмет из студијског програма исказује се бројем ECTS бодова. Обим студија изражава се збиром ECTS бодова. Пренос ECTS бодова између различитих студијских програма врши се на основу броја ECTS бодова и исхода учења.
- 2.6. Високошколска установа анализира студијске програме у погледу њихове подударности са другим сличним студијским програмима који се изводе на акредитованим високошколским установама у земљама потписницама Болоњске декларације. Установа сачињава извјештај о подударности са најмање три таква студијска програма, а посебно у дијелу који се односи на предмете који чине суштину квалификације или су усмјерени на детаљније проучавање одговарајуће уже научне/умјетничке области.
- 2.7. Структура студијског програма је базирана на развоју компетенција свршених студената, те исходима учења који изражавају оно што ће студент знати, разумјети или бити способан радити након окончања процеса образовања на студијском програму.
- 2.8. Полазиште за планирање наставног плана и програма на бази исхода учења представљају компетенције свршених студената. Стога студијски програм мора да има дефинисане исходе учења, садржај предмета и методе рада са студентима. Исходи

учења морају бити дефинисани на нивоу сваког циклуса студијског програма, као и на нивоу сваког предмета у оквиру циклуса.

- 2.9. На нивоу студијског програма потребно је израдити матрицу исхода учења која омогућава увид у међусобну усклађеност исхода учења на нивоу студијског програма и на нивоу свих предмета који се изучавају током студија на начин да исходи учења сваког предмета морају доприносити исходима учења на нивоу циклуса студија, те да сви исходи учења на нивоу циклуса морају бити остварени кроз различите предмете. Компетенције студената и исходи учења морају бити логички повезани на начин да су исходи учења изјаве о томе које би компетенције студент требао стећи након успјешно завршеног процеса студирања, с тим што стечене компетенције могу и превазилазити исходе учења. Исходи учења морају бити логички повезани са ECTS бодовима. У контексту повезивања исхода учења и ECTS бодова потребно је узети у обзир расположиво вријеме које студент мора посветити обавезама у оквиру датог предмета и могућности студента да постигне планиране исходе у том времену.
- 2.10. Препоручује се да исходи учења буду дефинисани у складу са неком од постојећих методологија користећи различите хијерархијске нивое учења (чињенично знање, разумијевање, примјену, анализу/синтезу, вредновање и креирање).

Смјернице за примјену дијела захтјева који се односи на квалификације које стичу студенти:

- 2.11. Квалификације које стичу студенти завршетком првог циклуса академских студија:
- знање и разумијевање основних принципа из области изучавања,
  - препознавање проблема који се јављају у пракси и могућност њиховог брзог и ефикасног рјешавања,
  - способност за тимски рад у мултидисциплинарном окружењу,
  - ширење и праћење развоја најновијих достигнућа, препознавање потребе и могућности примјене тих достигнућа,
  - развијена вјештина самосталног образовања.
- 2.12. Квалификације које стичу студенти завршетком другог циклуса академских студија:
- знање и разумијевање из области изучавања, које допуњује знање стечено на преходном циклусу студија и представља основу за развијање критичког мишљења и примјену знања,
  - способност за самостални или тимски научноистраживачки рад, вођење истраживачког пројекта и лако укључивање у савремена научна и стручна достигнућа,
  - способност самосталног уочавања проблема и задатка које треба рјешавати путем одређених истраживања, чиме се може повећати ефикасност и економичност одређене процедуре или система,
  - способност интегрисања знања, рјешавања сложених проблеме и расуђивања на основу доступних информација о друштвеној и етичкој одговорности за примјену њиховог знања.

- 2.13. Квалификације које стичу студенти завршетком првог циклуса струковних студија:
- знање и разумијевање основних принципа и задатака у професији којом се баве,
  - посједовање когнитивних и практичних вјештина неопходних за испуњење задатака и рјешавање проблема одабиром и примјеном основних методологија, алата, материјала и информација,
  - способност за тимски рад у мултидисциплинарном окружењу,
  - прилагођавање властитог понашања и дјеловања околностима, с циљем рјешавања проблема,
  - развијена вјештина самосталног образовања,
  - поштовање кодекса струке.
- 2.14. Квалификације које стичу студенти завршетком другог циклуса струковних студија:
- напредне вјештине уз показивање компетентности и иновативности неопходних за рјешавање сложених и непредвидивих проблема у специјализованом подручју рада или учења,
  - специјализоване вјештине рјешавања проблема неопходне за иновације како би се створила нова знања и процедуре и како би се интегрисало знање из различитих подручја,
  - способност управљања и прилагођавања непредвидивим условима рада или учења, што захтијева стратешки приступ.

СТАНДАРД 3: Учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента

Овај стандард усклађен је са критеријумом 3. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.3 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Високошколска установа подстиче и обезбјеђује учење, подучавање и вредновање усмјерено на студента.

Смјернице за примјену Стандарда 3:

- 3.1. На високошколској установи дефинишу се и примјењује савремене стратегије активног учења и подучавања које у фокус процеса образовања стављају студента.
- 3.2. Реализација наставних садржаја је интерактивна, подстицајна и сврсисходна.
- 3.3. На високошколској установи користи се методе активног подучавања (дијалогска, истраживачка, симулације, анализа садржаја, пројекти, учење кроз рјешавање проблема, игра, студије случаја итд.). Подстичу се наставници да прилагођавају методе рада потребама студената.
- 3.4. Високошколска установа води рачуна о усклађености планираних исхода учења са методама подучавања и методама вредновања остварености исхода учења.
- 3.5. Високошколска установа има дефинисане начине подстицања мотивисаности студената за активну улогу у властитом процесу учења. Од студента се очекује укљученост, ангажованост и одговорност у стицању знања и вјештина неопходних за успјешно савладавање студија.

3.6. Високошколска установа, поред чињеничног, концептуалног и процедуралног знања, посебно подстиче стицање метакогнитивног знања код студената с циљем спремности за успјешно цјеложивотно учење у савременом друштву.

3.7. Високошколска установа примјењује процедуре којима се гарантује правичан, транспарентан и досљедан начин оцјењивања студената и којима се предвиђа могућност жалби студената. Процедуре су формализоване и јавно су доступне.

3.8. Високошколска установа подстиче и обезбјеђује међународну мобилност студената, те руководи системом за ширење њихових искустава и примјера добре праксе.

3.9. Високошколска установа пружа додатну подршку студентима из осетљивих група. Додатна подршка обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу сваком студенту из осетљивих друштвених група, коме је усљед социо-економски неповољног положаја, постојања сензорног, моторног, интелектуалног или другог облика инвалидитета, тешкоћа у учењу и других разлога потребна додатна подршка у образовању. Додатна подршка подразумијева услуге које се пружају студентима ради испуњавања академских обавеза под равноправним условима. Облици додатне подршке су:

- прилагођавање уџбеника (електронски формат, звучни формат, формат на Брајевом писму) у складу са прописима високошколске установе који се односе на прилагођавање садржаја и/или формата уџбеника,
- организовање наставе у складу са временским и другим ограничењима студента (ограничењима у погледу превоза корисника колица, организовање наставе у приступачном простору у надлежности високошколске установе и др.),
- обезбјеђивање неопходне асистивне технологије за потребе испуњавања академских обавеза,
- пружање других услуга које су неопходне како би студенти из осетљивих група могли да испуњавају академске обавезе под равноправним условима.

3.10. Високошколска установа прописује критеријуме за пружање подршке студентима из осетљивих друштвених група, са детаљно разрађеним механизмима подршке које високошколска установа пружа, под којим условима, као и изворе финансирања тих услуга.

3.11. Студент са инвалидитетом полаже испит на начин прилагођен његовим могућностима.

3.12. Наставну групу чине сви студенти уписани на одређени студијски програм који заједно похађају предавања, односно вјежбе на предметима тог студијског програма. Минималан број студената у наставној групи по студијском програму је:

а) за друштвене и хуманистичке науке:

1) 30 на предавањима и 2) 15 на вјежбама,

б) за медицинске и здравствене науке, инжењерство и технологију, пољопривредне и природне науке:

1) 15 на предавањима и 2) пет на вјежбама,

в) за умјетност и спорт:

1) пет на предавањима и 2) један на вјежбама.

Максималан број студената у наставној групи по студијском програму је:

а) за друштвене и хуманистичке науке:

1) 100 на предавањима и 2) 30 на вјежбама,

б) за медицинске и здравствене науке, инжењерство и технологију, пољопривредне и природне науке:

1) 50 на предавањима и 2) 15 на вјежбама,

в) за умјетност и спорт:

1) 15 на предавањима и 2) пет на вјежбама.

Нова наставна група на истом студијском програму успоставља се када је број уписаних студената који прелази максималан број за предавања већи од прописаног минималног броја, а у складу са тим, одређују се и групе за вјежбе. Изузетно, максималан број студената у наставној групи може бити увећан максимално до 30% у случају када нису испуњени услови за успостављање нове наставне групе.

Минималан, односно максималан број студената на експерименталним вјежбама се утврђује у зависности од природе студијског програма и не може бити већи од 10 студената по групи.

СТАНДАРД 4: Упис и напредовање студената, признавање и сертификавање

Овај стандард усклађен је са критеријумом 4. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.4 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Сагласно основним задацима високошколска установа утврђује услове за упис студената и обезбјеђује потребне услове студентима за успешно савладавање студијских програма.

Смјернице за примјену Стандарда 4:

- 4.1. Високошколска установа расписује конкурс за упис на студије. Конкурс садржи: број студената за одређене студијске програме, услове за упис, мјерила за утврђивање редослиједа кандидата, поступак спровођења конкурса, начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослијед, као и висину школарине коју плаћају студенти чије се студирање не финансира из буџета.
- 4.2. Високошколска установа има водич за бруцоше који садржи све релевантне податке о студијским програмима укључујући и податке Завода за запошљавање о броју незапослних лица са различитим звањима високе стручне спреме која се стичу на високошколској установи.
- 4.3. Број студената који високошколска установа уписује мора бити усклађен са кадровским, просторним и техничко-технолошким могућностима високошколске установе и потребама тржишта рада.
- 4.4. Кандидат за упис на студије првог циклуса студија полаже пријемни испит или испит за провјеру склоности и способности, у складу са статутом високошколске установе. Редослијед кандидата утврђује се на основу општег успјеха постигнутог у средњем образовању и резултата на пријемном испиту, односно испиту за провјеру склоности и способности.
- 4.5. Високошколска установа има успостављен систем за признавање квалификација и периода студирања у складу са Лисабонском конвенцијом о признавању квалификација, те претходног учења.
- 4.6. Високошколска установа обезбјеђује вертикалну и хоризонталну мобилност студената.

- 4.7. Високошколска установа непрекидно и систематски прати успјех студената и њихово напредовање на сваком од студијских програма које изводи и предузима мјере подршке у случају незадовољавајућег успјеха студената.
- 4.8. Успјешност студента у савлађивању појединог предмета непрекидно се прати и вреднује током извођења наставе. Укупна оцјена студента на једном предмету се састоји од оцјене коју је студент добио за предиспитне обавезе и за показано знање на завршном испиту. Минимално учешће оцјене коју студент добија током наставе у укупној оцјени је 30%, а максимално 70%.
- 4.9. Лице које заврши студије стиче одговарајући стручни, академски односно научни назив. Високошколска установа правовремено студентима обезбјеђује потврду/увјерење о дипломирању, укључујући додатак дипломи.
- 4.10. Високошколска установа обезбјеђује адекватне услове и пружа подршку академском напредовању студената, обезбјеђујући једнаке могућности.

СТАНДАРД 5: Наставно особље

Овај стандард усклађен је са критеријумом 5. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.5 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Захтјев 5.1: Компетенције и број наставника

Високошколска установа запошљава довољан број наставника и сарадника који својом научном, умјетничком и наставном дјелатношћу омогућавају испуњење циљева установе. Наставно особље компетентно остварује студијске програме. Наставници имају обавезу да усавршавају своје наставничке, научне и умјетничке компетенције.

Смјернице за примјену захтјева 5.1:

- 5.1.1. Високошколска установа обезбјеђује наставнике и сараднике који испуњавају услове за избор у одговарајуће звање, у складу са законом и актом који регулише услове за избор у звање. Наставници морају имати важећи избор у научно-наставно, умјетничко-наставно, наставно или научно звање на некој од акредитованих високошколских установа или научноистраживачких организација које имају компетентно изборно тијело у области за коју се избор врши.
- 5.1.2. Високошколска установа обезбјеђује наставно особље чије научне, умјетничке и стручне квалификације одговарају научној области односно умјетничком пољу и нивоу њихових задужења. Квалификације се доказују дипломама, објављеним радовима у научним часописима и зборницима са рецензијом, репрезентативним референцама у умјетничком раду, као и евиденцијом о педагошким квалитетима и одговарајућем професионалном искуству. У оцјени испуњености овог стандарда и научних, умјетничких и стручних квалификација примјењују се услови и критеријуми прописани законом и актом који регулише услове за избор у звање.

- 5.1.3. Високошколска установа припрема план запошљавања и планирање развоја каријере, у складу са анализима које се редовно проводе.
- 5.1.4. Високошколска установа подстиче одлазну и долазну мобилност наставног особља.
- 5.1.5. Високошколска установа примјењује правичне и транспарентне процедуре код запошљавања и унапређења запослених. Процедуре су утврђене унапријед, јавно су доступне и усклађене су са важећим законским прописима. Чланови у саставу комисије за избор у звање академског особља су компетентни у датој научној/умјетничкој области (пољима и ужим научним областима) у којој се кандидат бира у звање.
- 5.1.6. Укупан број наставника и сарадника одговара потребама студијских програма и мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијским програмима које установа планира да реализује. На првом и другом циклусу студија број наставника у радном односу са пуним радним временом мора да обезбиједи извођење најмање 70% часова наставе на сваком студијском програму и то најмање девет наставника на трогодишњем, најмање 12 на четворогодишњем, а најмање 15 на интегрисаном студијском програму. За студијске програме у пољу умјетности тај проценат не може бити мањи од 50% и то најмање осам на трогодишњем, односно 10 на четворогодишњем студијском програму. Приликом утврђивања броја наставника у радном односу са пуним радним временом на студијским програмима из области медицинских и здравствених наука, наставници клиничких грана медицинских наука, који су на високошколској установи у радном односу са непуним радним временом, а имају закључен уговор о раду са пуним радним временом у здравственој установи која је наставна база високошколске установе, сматраће се наставницима са пуним радним временом.
- 5.1.7. Наставник и сарадник који има заснован радни однос са пуним радним временом код другог послодавца у земљи или иностранству, не може имати заснован радни однос са пуним радним временом на високошколској установи.
- 5.1.8. Наставници у звању доцента, ванредног и редовног професора могу да изводе наставу на свим врстама академских и струковних студија. Наставници у наставном звању (предавач високе школе и професор високе школе) могу да изводе наставу на струковним студијама.
- 5.1.9. Наставник остварује просјечно 180 часова/240 часова у области умјетности, односно 6 часова/8 часова наставе седмично, при чему ангажовање по наставнику не може бити веће од 10 часова/14 часова наставе седмично на свим високошколским установама у Републици Српској/БиХ. У укупно оптерећење наставника улази фонд часова који се остварује свим начинима и облицима извођења наставе.
- 5.1.10. Ако установа ангажује наставника са непуним радним временом, а који је већ ангажован на више високошколских установа, исти остварује наставу у свакој установи сразмјерно проценту ангажовања, при чему његово укупно ангажовање не може бити веће од 10 часова (14 часова у области умјетности) наставе седмично на свим високошколским установама на којима је ангажован.
- 5.1.11. Лице изабрано у научно звање може учествовати у извођењу свих облика наставе на првом и другом циклусу студија, бити ментор и члан комисија у поступку израде и одбране завршног рада, бити члан комисије за припремање приједлога за избор наставника и сарадника универзитета и учествовати у научноистраживачком раду.

Уколико такво лице нема заснован радни однос у високошколској установи на којој се програм изводи, установа са њим закључује одговарајући уговор.

- 5.1.12. Број сарадника одговара потребама студијских програма које установа планира да реализује, при чему сарадник остварује просјечно 300 часова (360 часова у области умјетности) наставе годишње, односно просјечно 10 часова (12 часова у области умјетности) наставе седмично. Ангажовање по сараднику не може бити веће од 15 часова (16 часова у области умјетности) наставе седмично на свим високошколским установама у Републици Српској/БиХ.
- 5.1.13. Високошколска установа пружа прилике за професионално напредовање и развој и пружа наставном особљу адекватне услове за активан ангажман у научном, умјетничком и истраживачком раду. Установа обезбеђује наставницима и сарадницима услове за учешће на научним скуповима, литературу, планирање и извођење истраживања.
- 5.1.14. Лице пензионисано у складу са прописима Федерације БиХ, Брчко дистрикта БиХ или друге државе, не може изводити наставу на високошколским установама у Републици Српској.
- 5.1.15. Професор емеритус може, најкасније до навршених 75 година, учествовати у извођењу наставе на другом и трећем циклусу студија, као и у истраживачким и научним пројектима, те бити члан комисија за избор у звање и за одбрану мастер (магистарског) рада и докторске дисертације.
- 5.1.16. Високошколска установа може у дијелу наставе, укључујући предавања и вјежбе на првом и другом циклусу студија, ангажовати истакнутог научника или умјетника, у складу са статутом високошколске установе.

Захтјев 5.2: Научноистраживачки и умјетнички рад

Високошколска установа која остварује академске студије има организован научноистраживачки и умјетнички рад.

Смјернице за примјену захтјева 5.2:

- 5.2.1. Високошколска установа непрекидно осмишљава, припрема и реализује научноистраживачке и умјетничке, стручне и друге врсте програма, као и националне и међународне пројекте. Високошколска установа утврђује поступак и критеријуме за систематско праћење и оцјењивање обима и квалитета научноистраживачког, односно умјетничког рада наставног особља.
- 5.2.2. Садржај и резултати научноистраживачког, умјетничког и стручног рада установе усклађени су са циљевима високошколске установе и са националним и европским циљевима и стандардима високог образовања.
- 5.2.3. Знања до којих високошколска установа долази спровођењем научноистраживачког и умјетничког рада укључују се у наставни процес.
- 5.2.4. Високошколска установа подстиче и обезбеђује услове наставном особљу да се активно бави научноистраживачким, умјетничким и стручним радом и да што чешће објављује резултате тог рада.
- 5.2.5. Високошколска установа обавља и подстиче издавачку дјелатност.

- 5.2.6. Високошколска установа обезбјеђује приступ релевантним научним часописима и базама.
- 5.2.7. С циљем комерцијализације резултата научноистраживачког и умјетничког рада високошколска установа може бити оснивач центра за трансфер технологије, иновационог центра, пословно-технолошког парка, start-up предузећа, spin-off предузећа и других организационих јединица.
- 5.2.8. Високошколска установа прати и подстиче објављивање научних публикација произашлих из магистарских/мастер радова и докторских дисертација.

СТАНДАРД 6: Ресурси за учење и подршка студентима

Овај стандард усклађен је са критеријумом 6. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.6 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Захтјев 6.1: Ненаставно особље

Високошколска установа има ненаставно особље које својим стручним и професионалним радом обезбјеђује успјешну реализацију студијских програма и циљева установе.

Смјернице за примјену захтјева 6.1:

- 6.1.1. Високошколска установа на којој студира до 1000 студената организује студентску службу са најмање два извршиоца и додатно најмање једног извршиоца за сваких наредних 2000 студената.
- 6.1.2. Високошколска установа има најмање једног извршиоца, дипломираног правника, на пословима секретара.
- 6.1.3. Високошколска установа има најмање једног извршиоца, дипломираног економисту, на финансијским пословима.
- 6.1.4. Високошколска установа има најмање једног извршиоца са високим образовањем на пословима одржавања информационог система.
- 6.1.5. Високошколска установа има најмање једног библиотекара. Високошколска установа на којој студира преко 1000 студената има најмање два библиотекара са високим образовањем.

Захтјев 6.2: Простор и опрема

Високошколска установа обезбјеђује простор и опрему неопходне за квалитетно извођење свих облика наставе. Стандарди простора и опреме одређују се по областима образовања.

Смјернице за примјену захтјева 6.2:

- 6.2.1. Високошколска установа систематски и дјелотворно планира, користи и провјерава своје ресурсе, у складу са стратешким планом.

- 6.2.2. Јавна високошколска установа испуњава просторне услове ако има одговарајући простор у сопственом власништву, власништву Републике Српске или јединице локалне самоуправе. Високошколска установа за чије оснивање и рад се не обезбјеђују средства из буџета Републике Српске, дужна је да за обављање дјелатности високог образовања има одговарајући простор у сопственом власништву.
- 6.2.3. Високошколска установа обезбјеђује простор чија структура мора задовољавати основне предуслове за одвијање наставног процеса и научноистраживачког рада и то:
- објекте који обезбјеђују оптималне површине укупног корисног пословног простора по једном уписаном студенту,
  - амфитеатре, учионице, лабораторије, односно друге просторије за извођење наставе, као и библиотечки простор и читаоницу, у складу са потребама образовног процеса одређеног образовно-научног, односно образовно-умјетничког поља,
  - одговарајући радни простор за наставнике и сараднике,
  - мјесто у амфитеатру, учионици и лабораторији за сваког студента.

Минималне површине укупног корисног пословног простора по једном уписаном студенту, а према областима образовања су:

- природне и пољопривредне науке	3м ² ,
- инжењерство и технологија	5м ² ,
- медицинске и здравствене науке	7м ² ,
- друштвене и хуманистичке науке	2м ² и
- умјетност и спорт	9м ² .

- 6.2.4. Високошколска установа обезбјеђује простор за административне послове, и то најмање двије канцеларије за потребе студентске службе и секретаријата.
- 6.2.5. Простор који обезбјеђује високошколска установа за потребе наставе и за потребе управе мора да задовољи одговарајуће урбанистичке, техничко-технолошке и хигијенске услове. Простор мора бити у објектима који имају потребне грађевинске и употребне дозволе.
- 6.2.6. Високошколска установа обезбјеђује потребну техничку опрему за савремено извођење наставе у складу са потребама студијског програма.
- 6.2.7. Високошколска установа обезбјеђује опрему и извођење наставе у складу са здравственим и сигурносним стандардима.
- 6.2.8. Високошколска установа обезбјеђује простор за рад студентског парламента.
- 6.2.9. Високошколска установа обезбјеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом, училима и помоћним наставним средствима који морају бити расположиви на вријеме и у броју довољном за квалитетно одвијање наставног процеса.
- 6.2.10. Високошколска установа је обавезна да располаже одговарајућим бројем рачунарских учионица у складу са бројем студената и потребама студијских програма.
- 6.2.11. Високошколска установа је дужна да за сваки студијски програм из природних и пољопривредних наука, инжењерства и технологије и медицинских и здравствених

наука располаже најмање једном лабораторијом са 15 мјеста на сваких 300 уписаних студената.

- 6.2.12. Високошколска установа која изводи студијске програме из области природних наука обезбјеђује додатни лабораторијски простор за извођење експерименталне наставе, услове за наставу на терену и друге услове у складу са потребама студијског програма у односу на број студената на предметима из којих се изводи експериментална настава.
- 6.2.13. Високошколска установа која изводи студијске програме из области медицинских и здравствених наука обезбјеђује лабораторије, односно наставне базе за извођење практичне наставе на претклиничким предметима које капацитетом и величином одговарају броју студената који се уписују и специфичностима студија и наставних предмета, тако да је капацитет довољан за минимално 20% од укупног броја уписаних студената. У сврху реализације клиничке обуке студената универзитет и медицински факултети унутар њега остварују сарадњу са одговарајућим клиникама као партнерима у медицинском образовању, о чему склапају уговор о сарадњи. Клиничке базе и клинички наставни капацитети у потпуности покривају клиничке предмете одређеног студијског програма.
- 6.2.14. За извођење студијских програма из области инжињерства и технологије високошколска установа обезбјеђује одговарајуће наставно-научне базе, које могу бити сопствене и у привреди. Сопствене наставно-научне базе су: наставне лабораторије, научне и истраживачко-развојне лабораторије, огледна поља, технички центри и друге научне, истраживачко-развојне и иновационе јединице у саставу високошколских установа. Наставно-научне базе у привреди су: институти, центри изузетних вриједности, организације за обављање иновационе активности, организације за пружање инфраструктурне подршке иновационој дјелатности и предузећа за производњу хране, репроматеријала, опреме и услуга. Наставно-научне базе у привреди опремљене су потребном мјерном, демонстрационом, рачунарском и информатичко-комуникационом опремом за извођење наставних активности експерименталног, демонстрационог и симулационог карактера из свих предмета у оквиру одређене групе научно-стручних и стручно-апликативних предмета. У области пољопривредних наука високошколска установа обезбјеђује најмање једно одговарајуће огледно добро. Огледна добра у области пољопривреде су у посједу високошколске установе или их користи по основу закупа обрадивог земљишта на којем се производе различите биљне врсте и узгајају различите врсте стоке, расадничка и сјеменарска производња, уз примјену савремене технологије подржане квалитетном механизацијом, сходно захтјевима студијских програма. Огледна добра и показни објекти у ужој научној области шумарства су у посједу високошколске установе или их користи по основу закупа, споразума или уговора о коришћењу земљишта, на којем се узгајају различите врсте шума и шумског земљишта, гдје се студенти кроз теренску наставу упознају са производњом сјемена и садног материјала уз примјену савремене технологије, подржане квалитетном механизацијом. Садржаји на огледним добрима и показним објектима одговарају захтјевима студијских програма које изводи високошколска установа. Високошколске установе које нису у пољопривредним наукама, а имају студијске програме из пољопривреде и шумарства, имају минималну стручну праксу, као и високошколске установе у пољопривредним наукама. За

програме из пољопривреде високошколска установа мора имати на коришћењу најмање 50 ха обрадивог земљишта, а у шумарству 500 ха под шумским састојинама.

- 6.2.15. За извођење студијског програма у области умјетности обезбијеђени су потребни посебни простори у зависности од специфичности умјетничке области: радионице, лабораторије, простор за изложбе, концертна дворана, тонски и оперски студио, позоришна сала, сала за пројекције филмова, филмски и ТВ студио и сл. За извођење студијског програма обезбијеђена је потребна опрема за савремено извођење наставе, у зависности од специфичности умјетничке области.
- 6.2.16. Високошколска установа која организује студије другог и трећег циклуса из природних и пољопривредних наука, инжењерства и технологије и медицинских и здравствених наука, дужна је да располаже лабораторијама за обављање научноистраживачког рада или да има уговор са институцијом која омогућава обављање научноистраживачког рада. У зависности од врсте студијског програма, високошколска установа је обавезна да има лабораторије, посебну опрему, софтвер и учила неопходна за извођење наставног процеса на овим студијским програмима.
- 6.2.17. Високошколска установа која поједине облике студија изводи као образовање на даљину мора посједовати и посебну опрему и учила који су неопходни за извођење образовања на даљину, односно лабораторију са професионалном опремом за учење на даљину. Ова лабораторија треба да има:
- један монитор/пројектор са дијагоналном слике од најмање 100 цм,
  - звучник у лабораторији или слушалице за сваког корисника,
  - професионалне камере и вишесмјерне микрофоне за дигиталне конференције,
  - рачунар са одговарајућим софтвером и сталним брзим приступом интернету и
  - пет стоних или персоналних рачунара са сталном интернет везом.
- Број лабораторија одређује се на основу укупног броја часова у седмици неопходних за извођење свих предмета на установи који се изводе као образовање на даљину.

Захтјев 6.3: Библиотека, уџбеници и информатичка подршка

Високошколска установа има одговарајућу библиотеку снабдјевену потребним уџбеницима за извођење наставе и информатичке ресурсе и сервисе које користи у циљу испуњења основних задатака.

Смјернице за примјену захтјева 6.3:

- 6.3.1. Високошколска установа има библиотеку снабдјевену литературом која својим нивоом и обимом обезбјеђује подршку наставном процесу и научноистраживачком и умјетничком раду. Библиотека мора имати успостављен регистар библиотечке грађе у електронском и/или штампаном облику.
- 6.3.2. Високошколска установа обезбеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом, училима и помоћним наставним средствима. Учила и помоћна наставна средства морају бити расположиви на вријеме и у броју довољном да се обезбиједи нормално одвијање наставног процеса.

- 6.3.3. Високошколска установа мора обезбиједити одговарајући читаонички простор са одговарајућом опремом за праћење библиотечких садржаја.
- 6.3.4. Високошколска установа има општи акт о уџбеницима.
- 6.3.5. Универзитети на којима се изводи студиј другог циклуса морају имати и претплату на најмање два међународна референтна научна часописа из области студијских програма другог циклуса.
- 6.3.6. Универзитети на којима се изводи студиј трећег циклуса морају имати директни приступ претраживачима база са научним часописима или уговор са институцијом који универзитету омогућава директан приступ претраживачима база са научним часописима.
- 6.3.7. Високошколска установа обезбјеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом, укључујући и електронска издања.
- 6.3.8. Високошколска установа располаже информационом опремом која је неопходна за одвијање наставног процеса и научноистраживачког и умјетничког рада. Високошколска установа обезбјеђује најмање једну рачунарску учионицу са 20 рачунара са приступом интернету на сваких 300 уписаних студената.

Захтјев 6.4: Извори финансирања

Извори финансирања високошколске установе довољни су да обезбиједје квалитетно извођење наставе најмање за период трајања студијског програма.

Смјернице за примјену захтјева 6.4:

- 6.4.1. Високошколске установе су непрофитне организације и могу се финансирати само из оних извора који не утичу на њихову аутономију.
- 6.4.2. Високошколска установа остварује позитивне финансијске резултате у периоду од најмање три године.
- 6.4.3. Високошколска установа има доступан финансијски план за период законом прописаног трајања студијског програма, који је саставни дио пословног плана високошколске установе. Финансијски план садржи јасно представљене изворе финансирања, те планиране приходе и расходе по врстама и динамици.

СТАНДАРД 7: Управљање информацијама

Овај стандард усклађен је са критеријумом 7. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.7 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Високошколска установа редовно прикупља и анализира податке о студентима и академском особљу ради унапређења наставног процеса, научноистраживачког и умјетничког рада и доприноса развоју друштва.

Смјернице за примјену Стандарда 7:

- 7.1. Високошколска установа користи информационе системе с циљем прикупљања, анализирања и коришћења података ради дјелотворности и унапређења свих сегмената свог рада, те на основу анализе кључних индикатора квалитета установе сачињава план мјера за унапређење.
- 7.2. Високошколска установа редовно прикупља и анализира податке о напредовању студената кроз студије, стопи успјешности и напуштања студија, односу студената и наставног особља и друге податке о студентима од важности за рад високошколске установе.
- 7.3. Високошколска установа редовно прикупља и анализира податке о раду, старосној структури и квалификацијама академског особља, укључујући однос властитог и гостујућег особља и друге податке о академском особљу од важности за рад високошколске установе. Високошколска установа ажурно води евиденцију о радном статусу наставног особља, као и удјелу ангажовања наставног особља у извођењу наставе у односу на врсту уговора о ангажовању.
- 7.4. Високошколска установа формира алумни центар у оквиру којег окупља своје дипломиране студенте, те ажурно води податке о њиховом запослењу и напредовању.
- 7.5. Високошколска установа користи намјенске софтвере за провјеру аутентичности дипломских и мастер радова, докторских дисертација и научних радова особља.

СТАНДАРД 8: Информисање јавности (Критеријум 8 КБиХ)

Овај стандард усклађен је са критеријумом 8. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.8 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Високошколска установа објављује потпуне, прецизне, јасне и доступне информације о свом раду које су намијењене студентима, потенцијалним студентима и осталим заинтересованим лицима.

Смјернице за примјену Стандарда 8:

- 8.1. Високошколска установа обезбјеђује комуникацију са заинтересованим странама у складу са стратегијом комуникације која је саставни дио стратегије установе.
- 8.2. Високошколска установа објављује релевантне информације о својим активностима, укључујући циљеве, очекиване образовне исходе, опис студијских програма и опис предмета које нуди, услове уписа и преноса ECTS бодова, академски календар, кратак опис научноистраживачких, умјетничких и стручних програма, као и националних и међународних пројекта, статус установе и њену акредитацију, стратегију обезбјеђења квалитета и друге релевантне податке. Информације се објављују на једном од службених језика у Републици Српској и на енглеском језику.
- 8.3. Високошколска установа има своју веб презентацију на интернету која испуњава основне техничке стандарде приступачности.
- 8.4. Информације из смјернице 8.2 обавезно се објављују и на веб презентацији установе.
- 8.5. Високошколска установа објављује податке о руководству, као и наставницима и сарадницима, уз навођење њихових квалификација и ангажовања на високошколској установи.
- 8.6. Универзитет успоставља јавно доступан дигитални репозиторијум у којем се трајно чувају електронске верзије дипломских радова, мастер/магистарских радова и одбрањених докторских дисертација, односно докторских умјетничких пројеката заједно са извјештајем комисије за оцјену доктората, подацима о ментору и саставу комисије и подацима о заштити ауторских права, и све наведене податке чини јавно доступним.

СТАНДАРД 9: Континуирано праћење и периодична ревизија програма

Овај стандард усклађен је са критеријумом 9. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.9 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Високошколска установа редовно прати и развија своје студијске програме.

Смјернице за примјену Стандарда 9:

- 9.1. Високошколска установа редовно прати и даље развија своје студијске програме уз ангажман свих заинтересованих страна.
- 9.2. Високошколска установа има дефинисане и усвојене процедуре за редовно праћење реализације и испуњавања основних циљева студијских програма.
- 9.3. Високошколска установа анализира на који начин су процедуре прикупљања информација и предузетих активности утицале на унапређење студијског програма.

СТАНДАРД 10: Периодично спољашње обезбјеђивање квалитета

Овај стандард усклађен је са критеријумом 10. Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и стандардом 1.10 Стандарда и смјерница за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ)

Високошколске установе требају периодично пролазити поступак спољашњег обезбјеђивања квалитета.

Смјернице за примјену Стандарда 10:

- 10.1 Високошколска установа пролази поступак периодичне акредитације сваких пет година.
- 10.2 Високошколска установа подноси захтјев за акредитацију најмање годину дана прије истека рока важења акредитације.
- 10.3 Високошколска установа акредитује све студијске програме за које има дозволу за рад у складу са Планом акредитације студијских програма који доноси у сарадњи са Агенцијом за високо образовање.
- 10.4 Високошколска установа може организовати вањско вредновање од стране других акредитационих тијела.